

طراحی و نقاشی قالی جزء رشته های صنایع دستی محسوب می

شود

اداره کل امور مالیاتی استان
شورای عالی مالیاتی
اداره کل دفتر فنی مالیاتی
دفتر هیات عالی انتظامی مالیاتی
دبیرخانه هیاتهای موضوع **ماده 251** مکرر
دادستانی انتظامی مالیاتی
جامعه حسابداران رسمی ایران
سازمان حسابرسی

پیرو بخشنامه های شماره 29502 / 2556 / 5 / 30 مورخ 20 / 6 / 1372 و 220 / 775 - 211 مورخ 25 / 1 / 82 و 4058 / 936 - 211 مورخ 20 / 3 / 84 و ضmann مربوط تصویر نامه شماره 5189 / 8 / 110 مورخ 7 / 6 / 1384 سازمان صنایع دستی ایران که بموجب آن طراحی و نقاشی قالی نیز جزء رشته های صنایع دستی محسوب گردیده جهت اطلاع و بهره برداری لازم به پیوست ارسال می گردد .

علی اکبر سمیعی

شماره: 29502 / 2556 / 5 / 30
تاریخ: 20 / 06 / 1372
پیوست:

اداره کل امور اقتصادی و دارائی استان.....
شورای عالی مالیاتی
اداره کل مالیات .....
هیات عالی انتظامی مالیاتی
دفتر دادستانی انتظامی مالیاتی
دانشکده امور اقتصادی

به پیوست تصاویر فهرست الفبائی رشته های مختلف صنایع دستی کشور همراه با تعاریف و ویژگیها و طبقه بندی صنایع مذکور، واصله از سازمان صنایع دستی ایران بلحاظ ارتباط با **ماده 142** قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه 1366 مجلس شورای اسلامی و اصلاحیه بعدی آن، مصوب 7 / 2 / 1371 جهت اطلاع و اقدام لازم ارسال میگردد

احمد حسینی
معاون واحدهای مالیاتی

الف: تعاریف صنایع دستی

در دایره المعارف بریتانیکا و ضمن تعریف معنای واژه ای صنایع دستی آمده است که: ” صنایع دستی به آن گروه از صنایع

گفته میشود که مهارت، ذوق و بینش انسان در تولید آن نقش اساسی دارد ” و از دیدگاه استاد علی اکبر دهخدا صنایع دستی عبارت است از: ” آنچه با دست ساخته میشود، از پارچه و قالی ساخته های فلزی و غیره - مقابل صنایع ماشینی ” و استاد دکتر محمد معین را عقیده بر این است که: ” صنایع دستی ” شامل صنعت هایی که دست در آن دخیل است مانند پارچه بافی و قالیبافی میشود ” بموجب تعریف دیگری ” صنایع دستی به آن رشته از صنایع اطلاق میشود که تمام یا قسمتی از مراحل ساخت فرآورده های آن با دست انجام گرفته و در چهارچوب فرهنگ و بینش های فلسفی و ذوق و هنر انسان های هر منطقه با توجه به میراث های قومی آنان ساخته میشود . آخرین تعریفی که از صنایع دستی و توسط گروهی از کارشناسان سازمان صنایع دستی ایران ارائه شده چنین است: صنایع دستی به مجموعه ای از ” هنر - صنعت ها ” اطلاق میشود که عمدتاً ” با استفاده از مواد اولیه ی بومی و انجام قسمتی از مراحل اساسی تولید بکمک دست و ابزار دستی موجب تهیه و ساخت محصولاتی میشود که در هر واحد آن ذوق هنری و خلاقیت فکری صنعتگر سازنده بنحوی تجلی یافته و همین عامل وجه تمایز اصلی اینگونه محصولات از مصنوعات مشابه ماشینی و کارخانه ای میباشد با اینهمه از آنجا که تاثیر فوق العاده ی سنت ها و رسوم منطقه بی در صنایع دستی بخوبی قابل رویت است، تعریف مشخص و معینی به عنوان یک تعریف استاندارد از آنچه صنایع دستی نامیده می شود، نمی توان به دست داد . ولی با توجه به تعاریف فوق الذکر و سایر تعاریفی که تاکنون در این زمینه عنوان شده می توان ویژگیهای زیر را برای محصولات دست ساخته قابل شد .

ب: ویژگیهای صنایع دستی

1_ انجام قسمتی از مراحل اساسی تولید توسط دست و ابزار و وسایل دستی- برای تولید هر یک از فرآورده های دستی مراحل متعددی طی میشود ولی انجام کلیه این مراحل بوسیله دست و ابزار و وسایل دستی الزامی نبوده و چنانچه تنها قسمتی از مراحل اساسی تولید باین طریق انجام شود، محصول تولید شده با توجه به مواردی که در تعریف ذکر گردیده، صنایع دستی محسوب میگردد

2_ حضور موثر و خلاق انسان در تولید و شکل بخشیدن به محصولات ساخته و امکان ایجاد تنوع و پیاده کردن طرحهای مختلف در مرحله ی ساخت اینگونه فرآورده ها

3_ تامین قسمت عمده مواد اولیه مصرفی از منابع داخلی

4_ داشتن بار فرهنگی (استفاده از طرحهای اصیل، بومی و سنتی)

5_ عدم همانندی و تشابه فرآورده های تولیدی با یکدیگر .

6_ عدم نیاز به سرمایه گذاری زیاد در مقایسه با صنایع دیگر

7_ دارا بودن ارزش افزوده زیاد در مقایسه با صنایع دیگر

8_ قابلیت ایجاد و توسعه در مناطق مختلف (شهر، روستا و حتی در جوامع عشایری) .

9_ قابلیت انتقال تجربیات و رموز و فنون تولیدی بصورت سینه به سینه و همچنین طبق روش استاد و شاگردی .

ج: طبقه بندی صنایع دستی

صنایع دستی کشورمان را می توان از جهات مختلف طبقه بندی نمود ولی از آنجا که روش و تکنیک تولید فرآورده های دستی یکی از مهمترین وجوه تمایز این صنعت می باشد، لذا در این جا طبقه بندی عمدتاً ” برمبنای روش و تکنیک ساخت اینگونه محصولات بعمل آمده است

1_ بافته های داری: محصولاتی که به کمک دارهای افقی یا عمودی مستقر در زمین در زمان بافت، تولید می شود، بافته های داری محسوب می گردند، مثل قالی، گلیم، چننه، رویه پستی و بعضی از انواع زیلو

2_ دستبافی (نساجی سنتی): فرآورده هایی که با کمک دستگاههای بافندگی دووردی، چهاروردی، شش وردی، هشت وردی و ژاکاردستی تولید می گردد، دستبافی محسوب می شود، نظیر جاجیم، ترمه، زری، شال و انواع پارچه های پنبه ای، پشمی و کرکی، از جمله خصوصیات این رشته از صنایع دستی این است که

اولاً “ – کلیه مراحل سه گانه بافندگی (ایجاد دهنه کار، پود گذاری و دفتین زدن) با حرکات دست و پا انجام می شود .

ثانیاً – امکان استفاده از پودهای رنگی به میزان نامحدود و هم چنین تنوع طرح بافت با در اختیار داشتن و کنترل حرکات وردها میسر می گردد که این امر نشانگر حضور موثر و خلاق انسان در تولید است

3_ بافتنی: انواع مصنوعاتی که با کمک میل و قلاب و نظایر آن و با الیاف طبیعی تولید می شود جزء بافتنی ها به حساب می آید نظیر دستکش، جوراب، کلاه، شال گردن، روسری و ....

4_ روکاری و رودوزی: کلیه مصنوعاتی که از طریق دوختن سنتی بر روی پارچه های بدون نقش و یا کشیدن قسمتی از نخهای تاروپود پارچه بوجود می آید در گروه رودوزی و یا روکاری جای دارد، نظیر: سوندوزی، قلابدوزی، ملیله دوزی، خامه دوزی، خوس دوزی، گلابتون دوزی، پته دوزی و ....

5_ چاپ های سنتی: کلیه پارچه هایی که بوسیله ی قلم مو، مهر و نظایر آن رنگ آمیزی شده و نقش می پذیرد جزء چاپهای سنتی بحساب می آید مانند چاپ قلمکار و چاپ کلاکه ای (باتیک) و چاپ دندانی

6_ نمد مالی: انواع مصنوعاتی که بر اثر درگیری و متراکم نمودن پشم و کرک در شرایط فنی مناسب از طریق ورزدادن تهیه می شوند، جزء گروه نمد مالی می باشند نظیر کلاه نمدی، پالتو نمدی (کپنک)، نمد زیر انداز و نمد پادری

7_ سفالگری و سرامیک سازی: به محصولاتی که با استفاده از گل رس و همچنین گل حاصله از سنگهای کوارتز و کائولن بکمک دست و چرخ سفالگری ساخته و سپس پخته می شود سفال و سرامیک اطلاق میگردد
برای تکمیل اشیاء ساخته شده در نقاط مختلف کشور برحسب سنت و رسوم اقدام به نقاشی، کندکاری و یا ایجاد نقوش برجسته روی آنها شده و از لعاب مناسب برای پوشش سطح اشیاء استفاده میگردد، محصولات تولید شده این گروه شامل انواع پارچ و لیوان، ظروف غذاخوری، گلدان و .... می باشد .

8_ شیشه گری: محصولاتی را که از طریق شکل دادن مواد معدنی ذوب شده در کوره نظیر: سیلیس، خرده شیشه و یا ترکیبی از

این دو و با استفاده از روش دمیدن توسط لوله مخصوص و کاربرد ابزار دستی انبر، قیچی و غیره حاصل می شود شیشه دست ساز می نامند که شامل مراحل تکمیلی و تزئینی دیگری نظیر نقاشی و تراش هم می گردد

9_ تولید فرآورده ای پوست و چرم: محصولاتی که با استفاده از پوست و چرم دباغی شده به شیوه سنتی تولید میگردند نظیر پوستین، کلاه پوستی، چاروق، محصولات تکمیلی چرمی (نظیر تلفیق چرم با محصولات دستباف) جزئی این گروه هستند

10_ ساخت محصولات فلزی و آلیاژ: فرآورده هایی که به شیوه سنتی و با استفاده از ابزار دستی و انواع فلزات (مس، نقره و آهن) و انواع آلیاژهای (برنج و ورشو) تولید می گردند نظیر: انواع ظروف خانگی، چاقو و قندشکن، قلم تراش، قفل و .... جزء این گروه می باشند

11_ قلمزنی، مشبک کاری و حکاکی روی فلزات و آلیاژها: (هنر- صنعتی) است که طی آن طرحها و نقوش صنعتی با استفاده از قلم، چکش و سایر ابزار دستی بر روی اشیاء ساخته شده از فلز یا آلیاژ شکل می گیرد

12_ سنگتراشی و حکاکی روی سنگ: شامل مصنوعات می گردد که مواد اولیه اصلی آن را از انواع سنگ ها، نظیر فیروزه، سنگ مرمر، سنگ یشم، سنگ سیاه، سنگ سفید (آلباستار) و... تشکیل می دهد و بکمک ابزار و وسایل مختلف تراشیده یا حکاکی می شود، نظیر: انواع ظروف، پایه چراغ، قاب عکس، انواع نگین و...

13_ خراطی چوب: خراطی شیوه ای از تولید محصولات چوبی است که طی آن و توسط ابزار و وسایل مختلف و عمدتاً بوسیله دستگاه خراطی اشیائی نظیر انواع قلیان، گهواره، پایه آباژور و ظروف مختلف ساخته و پرداخته می شود.

14_ ریزه کاری و نازک کاری چوب: روشی از ساخت فرآورده های چوبی است که طی آن بوسیله وسایل نجاری نظیراره، رنده، سوهان، مغار و... قطعات کوچک چوبی آماده شده بصورت روکش بر روی بدنه چوبی چسبانده و تحت فشار شکل گرفته و از این طریق انواع شکلات خوری، زیر سیگاری، قاب عکس و نظایر آن تولید و عرضه می گردد

15_ منبت کاری، کنده کاری و مشبک کاری چوب: شیوه ای دیگر از تولید محصولات چوبی است که طی آن طرحها و نقوش سنتی با استفاده از قلم، چکش، مغار و سایر ابزار نجاری بر روی چوب های مرغوب و بادوام شکل می پذیرد.

16_ حصیر بافی: منظور از حصیر بافی که ضمناً بامبو بافی، مروار بافی، ترکه بافی، سبد بافی، و چیغ بافی را نیز شامل می شود، همان بافت رشته های حاصله از الیاف سلولزی (گیاهی) بکمک دست و ابزار ساده دستی است که طی آن محصولات مختلفی نظیر، حصیر زیرانداز، سفره حصیری، انواع سبید . انواع ظروف و... تولید و عرضه می گردد در مورد چیغ بافی ذکر این نکته ضروری است که علاوه بر الیاف گیاهی ضمن بافت از نخ پشمی رنگ شده نیز برای ایجاد نقوش و طرحهای سنتی استفاده می گردد

17_ خاتم سازی: روشی از تولید فرآورده های چوبی است که طی آن با استفاده از روکش حاصله از سهم چسباندن قطعات کوچک فلزات، استخوان و انواع چوب در اشکال و طرحهای سنتی (عمدتاً بصورت هندسی) و بکمک ابزار و وسایل مختلف فرآورده هایی نظیر، انواع قاب عکس، جاسیگاری، شکلات خوری، میز، صندلی و ... ساخته می شود

18_ معرق کاری: ترسیم طرحها و نقش های سنتی بر روی زمینه چوبی یا سرامیک و خالی کردن داخل خطوط طرحها و پرکردن فضای خالی شده بوسیله قطعات آماده شده چوبی، سرامیک، فلزی، صدفی و سنگی را معرق کاری می گویند.

19_ کاشی گری: صنعتی است پر سابقه که طی آن انواع کاشی ها با استفاده از طرحها و نقش های سنتی برای استفاده در ابنیه مذهبی و تاریخی از طریق قالب گیری گل رس، پختن آن در کوره و لعاب زنی، نقاشی و پخت مجدد در کوره ساخته و پرداخته می شود

20_ ملیله سازی: منظور ساخت اشیاء مختلف نظیر: سرویس چایخوری، تنگ و همچنین برخی از زینت آلات با است فده از مفتولهای نقره، طلا و مس و بکمک ابزار و وسایل ساده فلز کاری نظیر حدیده، انبر، قیچی، کوره مخصوص و... می باشد.

21_ مینا کاری: در اینجا مراد ساخت بدنه فلزی، لعاب کاری، پخت، نقاشی و پخت مجدد اشیاء در کوره می باشد که تمامی این مراحل بکمک ابزار و وسایل ساده و استفاده از طرحهای اصیل و سنتی در مرحله نقاشی انجام می پذیرد.

22_ ساخت اشیاء مستظرفه و هنری: در اینجا منظور ساخت اشیاء و وسایل ظریفه ای است که در آنها عامل هنر بمراتب بیش از فنون تولیدی دخالت دارد و شامل مینیاتور سازی، نقاشی روی صدف، نقاشی روی چرم، پاپیه ماشد و تذهیب می شود

23_ ساخت زیورآلات: در اینجا مراد ساخت و تولید انواع جواهرات محلی و همچنین انواع زینت آلات با استفاده از طلا، نقره و انواع آلیاژها می باشد.

24_ ساخت سایر فرآورده های دستی: منظور ساخت سایر محصولات دستی نظیر: فیروزه نشانی (فیروزه کوبی)، طلا کوبی روی فولاد، انواع عروسک های محلی، تخت کشی گیوه (آجیده ولته ای) و ... که با ابزار و وسایل دستی و با استفاده از طرحهای سنتی ساخته و پرداخته می شود، می باشد..

شماره: 211 / 775 / 220

تاریخ: 1382 / 01 / 25

پیوست:

سازمان امور اقتصادی و دارائی استان

شورای عالی مالیاتی

اداره کل دفتر فنی مالیاتی

دفتر هیات عالی انتظامی مالیاتی

دبیرخانه هیات های موضوع ماده 251 مکرر

دادستانی انتظامی مالیاتی

دانشکده امور اقتصادی

پژوهشکده امور اقتصادی

پیرو بخشنامه شماره 29502 / 2556 / 5 / 30 مورخ 72 / 6 / 20 معاون محترم درآمدهای مالیاتی وقت و ضمایم آن درخصوص فهرست الفبائی 123 رشته از صنایع دستی کشور همراه با تعاریف، ویژگی ها و طبقه بندی صنایع مذکور واصله از

سازمان صنایع دستی ایران، تصویر نامه شماره 7771 / 1 / 110 مورخ 29 / 11 / 81 سازمان مزبور در مورد اعلام تعداد دیگری از رشته های صنایع موصوف که در فهرست فوق الذکر لحاظ نشده است، جهت اطلاع و اقدام لازم به پیوست ارسال می گردد.

محمدقاسم پناهی
معاون فنی و حقوقی

شماره: 211 / 936 / 4058

تاریخ: 1383 / 03 / 20

پیوست:

سازمان امور اقتصادی و دارائی استان

شورای عالی مالیاتی

اداره کل امور مالیاتی استان

دفتر فنی مالیاتی

اداره کلیات عالی انتظامی

دفتر دادستانی انتظامی مالیاتی

دبیرخانه هیأت های موضوع [ماده 251](#) مکرر

جامعه حسابداران رسمی ایران

دانشکده امور اقتصادی

سازمان حسابرسی

پژوهشکده امور اقتصادی

پیرو بخشنامه شماره 29502 / 2556 / 5 / 30 مورخ 20 / 6 / 1372 و 220 / 775 - 211 مورخ 25 / 1 / 1382 و ضمایم مربوط به تصویر نامه شماره 4302 / 1 / 110 مورخ 4 / 3 / 1383 سازمان صنایع دستی ایران که به موجب آن رفوگری فرش و رنگرزی سنتی (گیاهی) نیز جزء رشته های صنایع دستی محسوب گردیده جهت اطلاع و بهره برداری لازم به پیوست ارسال می گردد.

محمد قاسم پناهی
معاون فنی و حقوقی

شماره: 110 / 8 / 5189

تاریخ: 1384 / 06 / 07

پیوست:

جناب آقای سمیعی

معاون محترم فنی و حقوقی سازمان امور مالیاتی کشور

با سلام

احتراماً عطف به نامه شماره 10048 / 1537 - 211 مورخ 30 / 5 / 84، به استحضار می رساند رشته طراحی و نقاشی قالی از رشته های طراحی سنتی است که جزو رشته های تولیدی صنایع دستی محسوب می شود و مشمول معافیت مالیاتی موضوع [ماده 142](#) قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه 1366 و اصلاحیه های بعدی آن می باشد

شماره: 1101 / 7771

تاریخ: 1381 / 11 / 29

پیوست:

جناب آقای خجسته

معاون محترم وزیر و رئیس کل سازمان امور درآمدهای مالیاتی کشور

با سلام

احتراماً، طبق مفاد ماده 142 قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال 1366 و اصلاحیه های بعدی آن مصوب 1371 / 12 / 7 بدین شرح که ” درآمد کارگاه های فرش دستباف و صنایع دستی و شرکتهای تعاونی و اتحادیه های تولیدی مربوطه از پرداخت مالیاتی معاف است”، از آنجائیکه در مجموعه قوانین مالیاتی، 123 رشته صنایع دستی درج گردیده و رشته های صنایع دستی ذیل لحاظ نشده است، لذا خواهشمند است به منظور استفاده صنعتگران این رشته ها از بخشودگی مالیاتی دستور فرمائید اقدام لازم مبذول و از نتیجه حاصله این سازمان را مطلع فرمایند.

الف) آجیدده دوزی- آینه کاری- ارسی سازی- افراز فلزی- ارمک بافی

ب) بافتنی های سنتی- بخارا دوزی- بادله دوزی- برقع

پ) پولک دوزی- پيله دوزی

ت) تراش سنگهای قیمتی- تشعیر

ج) جلد سازی سنتی- جل

چ) چلنگری- چیری

ح) حکاکی روی فل

ز- حجم سازی (چوبی)- حمام سری- حجاری

خ) خرمهره سازی- خراطی سنگ- خوشنویسی

د) درویش دوزی- دواتگری

ز) زغره دوزی- زمودگری- زیر اندازی نمدی

س) سکه دوزی- ساز های سنتی- سرامیک با نقش زیر لعابی- سرامیک با نقش رو لعابی

ش) شیشه گری فوتی

ص) صنایع دستی چرمی

ط) طراحی سنتی
ع) علم سازی
ق) قلم کار نقاشی - قناوی

ز - قلمزنی - قفل سازی - قواره بری - قطاعی

ک) کلاه نمدی - کرباس بافی - کاشی هفت رنگ - کاشی معرق - کاشی زرین فام - کاغذ سازی سنتی - کاربندی - کپو
گ) گچبری - گبر دوزی - گره خور (دندانی) - گلیچ - گلیمچه - گلیم گل برجسته
م) مداخله بافی - مخمل بافی - متکازین - موج بافی - مفرش - مسند - مسگری - مجسمه سازی - مشبک سنگ - موزائیک
سنگ - معرق شیشه - مروار بافی - مینا (مینا خانه بندی، پنجره ای، نقاشی و مرصع)

ن) نقش دوزی - نقاشی روی ابریشم - نقشه کشی قالی و گلیم - نقاشی لاک (روغنی) - نقاشی دیوار سنتی - نقش اندازی ضربی
روی چرم

و) ورشو سازی
ه) همجوشی شیشه

یدا... طاهر نژاد

رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل